

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. de minister, de heer drs. W. Koolmees
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

KvSs
Godfried Bomansstraat 7
4103 WR Culemborg
I: www.kvss.nl
E: secretariaat@kvss.nl

Geachte heer Koolmees,

Graag maken wij gebruik van de geboden gelegenheid te reageren op het conceptwetsvoorstel "Pensioenverdeling bij scheiding 2021" (hierna: Wvps 2021).

Allereerst willen wij de ministeries SZW en J&V bedanken voor de samenwerking die heeft plaatsgevonden bij de evaluatie van de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (hierna: Wvps) en de totstandkoming van het wetsvoorstel. De Kring van Scheidingsspecialisten (hierna: de Kring) bestaat 4 jaar en is de enige multidisciplinaire scheidingsvereniging met vertegenwoordiging van onder andere fiscalisten, accountants, maatschappelijk werkers, financieel planners/adviseurs, advocaten, mediators, scheidingsjuristen en kindertherapeuten. Zie voor meer informatie: www.kvss.nl.

Aanleiding

De wet- en regelgeving omtrent (echt)scheidingvraagstukken voert de leden van de Kring altijd terug naar de basis van hun inzet en de hoofddoelstelling van de vereniging. Als Kring pleiten wij namelijk voor een transparante en voor alle betrokkenen rechtvaardige wet- en regelgeving met goede en voor iedereen toegankelijke voorzieningen. Met als uitgangspunt een eenvoudige en begrijpelijke (echt)scheidingsprocedure. Zaken dienen zowel uitlegbaar, betaalbaar als uitvoerbaar zijn tussen scheidingspecialisten onderling als zowel naar onze eigen scheidingscliënten.

Zo hebben wij als leden van de Kring en in het bijzonder, de heer drs. Robbert van Woerden FFP CFP, de heer mr. Rob Welling en ondergetekende deze stelling trachten te onderschrijven met deze reactie. Onze reactie richt zich op de analyse van het liggende wetsvoorstel waarbij wij een wijziging voorzien van zowel voor- als nadelen. Daar waar nodig zal een nadere toelichting gegeven worden op deze voor- en nadelen door te verwijzen naar fiscale, juridische, financiële of uitvoeringstechnische aspecten die betrekking kunnen hebben op zowel de deelnemers in een pensioenregeling, de scheidingspecialist (advocaat, mediator of financieel specialist) als zowel de uitvoeringsinstanties. Ook zal ons commentaar voorzien zijn van sociaal-demografische aspecten.

Algemene reactie

Als Kring delen wij het standpunt dat de Wvps gemoderniseerd moet worden. De huidige wet is op een aantal punten inmiddels flink verouderd. Een typisch voorbeeld daarvan is dat in het midden van de jaren '90 hoofdzakelijk gerefereerd werd naar de verevening van een defined-benefit-regeling, ook wel uitkeringsovereenkomst genoemd. Ook vond de wijze van het verdelen van pensioen (als vermogenscomponent), conform het arrest van Boon-Van Loon, geen aansluiting meer op het principe van de verzorgingsgedachte.

Het is ons inziens noodzakelijk om de wet op bepaalde punten aan te passen, waar dit nodig wordt geacht door alle betrokkenen en met name: waar dit in het directe belang is van (gewezen) deelnemers die te maken krijgen met een (echt)scheiding.

Echter de Kring onderschrijft de hoofdlijnen van dit laatste wetsvoorstel **grotendeels niet**.

Dat lag anders voor wat betreft de hoofdconclusies van de evaluatie¹. Wij zullen u uitleggen waarom.

Historie pensioentoedeling en sociaal-demografische aspecten

Periode vóór arrest Boon-van Loon

De geschiedenis van het toekennen van pensioenvermogen of pensioenrechten² kent een roerige tijd. Tot vóór het arrest van Boon-Van Loon was van een gelijkwaardige verrekening van pensioen geen enkele sprake. Als gevolg van het arrest van de Hoge Raad van 17 oktober 1959 was pensioen "...een verknocht recht dat diende ter verzorging van zowel de pensioengerechtigde als zijn gezin." Omdat de ex-partner na echtscheiding geen deel meer uitmaakte van dit gezin, hoefde het pensioen in beginsel ook niet aan de ex-partner toe te komen. Indien men toch tot pensioenverdeling zou overgaan, zonder de heffing van schenkingsrecht, moest men voldoen aan drie voorwaarden alvorens de ex-partner recht had op slechts een kwart van het opgebouwde ouderdomspensioen. De -meestal- in het 'echt gescheiden vrouwen' hadden met deze wetgeving geen tot weinig inkomenszekerheid bij scheiding en vooroverlijden van hun ex-man.

Periode tijdens arrest Boon-Van Loon

Vervolgens werd met het arrest van Boon-Van Loon van 27 november 1981, het pensioen betrokken in het vermogensrecht. Het eventuele opgebouwde ouderdomspensioen, met inbegrip van de voorhuwelijkse periode, én het bijzonder partnerpensioen diende tussen de ex-echtgenoten verdeeld te worden, mits er sprake was van een gemeenschap van goederen. Een verdeling van het ouderdomspensioen vond in beginsel dus *niet* plaats als de ex-echtgenoten gehuwd waren onder huwelijkse voorwaarden. Het gehele pensioenvermogen werd dus betrokken in de verrekening waarbij de helft van dit pensioenvermogen toekwam aan de ex-partner onder aftrek van het gehele bijzonder partnerpensioen.

De -meestal- in het 'echt gescheiden vrouwen' met een gemeenschap van goederen hadden met deze wetgeving een beperkte tot goede inkomenszekerheid bij echtscheiding en een goede inkomenszekerheid bij het vooroverlijden van hun ex-man. Een en ander afhankelijk van de opbouwperiode van het pensioen en de huwelijksduur. De vrouwen die onder huwelijkse voorwaarden gehuwd waren hadden géén of een zeer beperkte inkomenszekerheid bij scheiding en vooroverlijden van hun ex-man. In het algemeen echter was dit arrest Boon-Van Loon een verbetering van de positie van -meestal- de vrouw bij pensioentoedeling, mits zij in gemeenschap van goederen getrouwd waren. De eigen inrichting van het huwelijksvermogensregime was dus bepalend of de ex-partner, niet zijnde de deelnemer, enige inkomenszekerheid zou hebben.

Huidige periode: Wvps en pensioenconversie

Sinds 1 mei 1995 is de Wvps van toepassing op de verevening van opgebouwde pensioenen³. De vermogensetikettering als zowel het vermogensregime van (ex-)partners zoals een gemeenschap van goederen of huwelijkse- of partnerschapsvoorwaarden (indien daarbij niets bij voorbaat is uitgesloten) speelt in beginsel geen rol. Pensioen is sinds 1995 eindelijk op de plek gekomen waar het hoort te zijn: de aanspraak op periodieke uitkeringen.

¹ "Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding"; Ministerie van SZW en J&V; Januari 2018.

² Onder het begrip pensioenrechten wordt verstaan: aanspraken op opgebouwd pensioen in de uitkeringssfeer als zowel in de kapitaalsfeer.

³ De Wvps heeft in beginsel een grotere reikwijdte dan alleen het te verevenen ouderdomspensioen. Conform artikel 2, lid 2 Wvps: "een recht op uitbetaling van een deel van elk van de uit te betalen termijnen van het pensioen" en de Hoge Raad (HR 23 augustus 2005, PJ 2005, 108) worden ook andere opgebouwde pensioenen bedoeld, niet zijnde nabestaandenpensioenen, arbeidsongeschiktheidspensioenen, tijdelijke pensioenen en lijfrenten.

Het komt daarmee op een meer neutrale positie te staan want 'bij een verevening over en weer' krijgen beide ex-partners exact de helft van elkaars opgebouwde pensioen, zij het op de pensioendatum van de (gewezen) deelnemer. Een bijzondere positie nemen daarbij de beschikbare premiereregeling in, de kapitaalverzekering met pensioenclausule en de CDC-regeling in. Gezien de complexiteit en de verscheidenheid van het aantal oplossingen komen wij hierop in een later stadium terug.

Steeds vaker lichten onze scheidingspecialisten de optie van pensioenconversie toe aan hun cliënten. De helft van het tijdens het huwelijk of partnerschap opgebouwde pensioen én het eventuele opgebouwde recht op nabestaandenpensioen wordt in dat geval omgezet in een zelfstandig pensioen voor de ex-partner, niet zijnde de (gewezen) deelnemer. De veelgehoorde voordelen van conversie zijn dat de band tussen de ex-partners definitief verbroken is, de gerechtigde zelf een pensioen(richt)datum kan vaststellen dat rekening houdt met zijn of haar financiële planning en voor de gerechtigde een waardeoverdracht tot de mogelijkheden behoort. Juist door cliënten hierover tijdens de (echt)scheidingsprocedure, actief te informeren en te adviseren wordt vaker gekozen voor conversie.

Verrichte onderzoeken

Om de aanleiding van de aanpassing van de huidige Wvps in een beter perspectief te kunnen plaatsen, hebben wij als Kring twee onderzoeken gelezen en intern bediscussieerd. Ondanks het feit dat de beide onderzoeken niet dezelfde omvang, scope en doelgroep hebben, levert het een inzicht op hoe beide onderzoeksinitiatieven hebben geleid tot overeenkomstige uitslagen maar ook overduidelijke verschillen.

Beslisneming en tevredenheid bij pensioenverdeling: het onderzoek van Wijzer in geldzaken

Uit een onderzoek van Wijzer in geldzaken⁴, uitgevoerd in 2016 door GfK onder 1.038 mannen en vrouwen blijkt dat het onderwerp pensioen in 57% van de gevallen aan de orde is geweest bij de onderhavige relatiebreuk (huwelijk, geregistreerd partnerschap en samenlevingscontract). In die gevallen waar het pensioen besproken is, is in 52% van die gevallen overgegaan tot gelijke verevening (50-50) en in 45% van die gevallen is het pensioen "op een andere manier verdeeld". Dit betekent dat afwijkend verevend moet zijn, conversie is toegepast of dat het pensioen verrekend is (met ander gemeenschappelijk vermogen). 63% van de respondenten is van mening dat de verdeling van het pensioen "goed geregeld is".

Pensioen en doorgemaakte (echt)scheiding door vrouwen: het onderzoek van Motivaction

Uit een onderzoek van Stichting Pensioenregister⁵, uitgevoerd in 2017 door Motivaction onder 447 vrouwen blijkt dat het onderwerp pensioen in slechts 22% van de gevallen aan de orde is geweest bij de onderhavige relatiebreuk. Uit de resultaten valt niet eenduidig op te maken of het pensioen verevend of geconverteerd is. Wel spreekt in totaal 35% van de respondenten van een (gedeeltelijke) pensioentoekenning aan elkaar, alleen voor zichzelf of voor de ex-partner. Echter 47% van de vrouwelijke respondenten is van mening dat de verdeling van het pensioen "goed geregeld is". Een verschil van 16%-punt met de uitkomst van Wijzer in geldzaken.

Opmerkelijk bij de conclusies is dat 69% van de respondenten aangeeft dat zijzelf "niet bezig is geweest" met het onderwerp pensioen. Echter 78% van de respondenten geeft aan niet geholpen te zijn "met het onderwerp pensioen tijdens de scheiding." Daarbij werd aangegeven dat de echtscheidingsadvocaat de voornaamste bron was van informatie (40%) gevolgd door mediator⁶ met 13% als nummer 2 en familie, vrienden en bekenden met 8% op plek 3. Kennelijk heeft een meerderheid van de respondenten een advocaat ingeschakeld om de scheiding te begeleiden als tevens zijnde 'key-influencer'.

⁴ "Pensioenmonitor 2016: Een onderzoek naar kennis, houding en gedrag rondom de oudedagsvoorziening onder de Nederlandse beroepsbevolking"; Wijzer in geldzaken.

⁵ "Doelgroepenonderzoek – Gescheiden vrouwen"; Stichting Pensioenregister; 31-03-2017; Project Z8539.

⁶ Aangenomen wordt dat met mediator ook bedoeld wordt: scheidingsadviseur, financieel adviseur e.d.. Deze scheidingspecialisten staan namelijk niet in de overige categorieën.

Een tweede opvallend punt uit dit onderzoek is het -nog steeds- grote inkomensverschil onder de geïnterviewde vrouwen en hun ex-partners. In dat geval wordt aangenomen dat de ex-partner merendeel man is. Maar liefst 66% van de vrouwen geeft aan (aanzienlijk) minder of niets te verdienen in verhouding tot de man. Zo'n 17% verdiende evenveel en slechts 7% van de vrouwen verdiende (veel) meer dan hun ex-man. Ervan uitgaande dat het inkomen gelijk oploopt met een pensioenopbouw kan geconcludeerd worden dat twee derde van de vrouwen een lagere pensioenopbouw heeft dan de man.

Eindconclusie die het onderzoek trekt is dat "het gebrek aan steun dat vrouwen op pensioengebied ervaren tijdens de scheiding ...er genoeg mogelijkheden liggen om vrouwen beter te informeren én vooral ook te activeren." De Kring onderschrijft de slotconclusie uit dit onderzoek in zijn geheel. Ook de traditionele inrichting van het voormalige huishoudelijk inkomen en de bijbehorende opbouw van de oudedagsvoorziening is voor veel ex-vrouwen weinig veranderd, zoals reeds vele eeuwen het geval is. Daarbij moet opgemerkt worden dat overige belemmeringen tot het komen van opbouw van een oudedagsvoorziening, zoals het tijdelijk of bewust stoppen met werken als gevolg van zwangerschap (in-between-jobs) of het verlenen van bijvoorbeeld mantelzorg aan ouderen, waarschijnlijk niet zijn meegenomen.

De Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding

In januari 2018 werd de evaluatie van de Wvps gepresenteerd door de ministeries SZW en J&V.

De hoofdconclusies waren:

- De standaardmethode van verevening zou vervangen moeten worden door conversie
- De periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt toegekend wordt verkort tot alleen de huwelijkse periode
- De pensioenuitvoerder zou het recht op ouderdompensioen dat toekomt aan de ex-partner rechtstreeks uit moeten keren tenzij wordt aangegeven dat het pensioen niet of anders moet worden verdeeld
- Het partnerbegrip zou niet aangepast te hoeven worden.

Opgemerkt werd dat de Wet beperkte gemeenschap van goederen per 1 januari 2018 in werking is getreden en dat het privévermogen van de ex-partners vóór het huwelijk of partnerschap in beginsel niet langer tot de gemeenschap behoorde. Vermeld werd dat deze wijziging niet relevant is voor het ouderdompensioen dat onder de Wvps valt, hiervoor zou alleen de huwelijkse periode van belang zijn. Aanvullend werd gesteld dat het wellicht aanleiding zou geven om de periode voor het aangaan van een huwelijk of partnerschap, voor wat betreft bijzonder partnerpensioen, te herzien. Onder de huidige wet wordt het bijzonder partnerpensioen berekend over de gehele periode van pensioenopbouw, eventueel onder aftrek van een eerdere ex-partner aan wie bijzonder partnerpensioen toegekend zou zijn.

In een artikel van Van Woerden en Martens⁷ concluderen zij dat conversie als default wenselijk is, met uitzondering van het standaard meeconverteren van bijzonder partnerpensioen. Daar waar het Actuariële Genootschap (hierna: AG) concludeert dat het aantal gevallen beperkt is, tonen Van Woerden en Martens met een rekenvoorbeeld aan dat een inkomensterugval van de alimentatiegerechtigde tot wel 80% in voorkomende gevallen niet uitzonderlijk is. Impliciet verwijzen zij naar het toenemende aantal nabestaandenpensioen op risicobasis en de zeer beperkte kennis van cliënten als zowel sommige scheidingsprofessionals over de nieuwe risico's na (echt)scheiding. De ervaring van de leden van de Kring is dat geen tot weinig nazorg wordt geboden door met name scheidingsadvocaten en mediators die niet financieel onderlegd zijn, volgens het onderzoek van Motivaction eveneens de twee grootste beïnvloeders. Het pensioengat voor wat betreft het ouderdompensioen maar zeker het nabestaandenpensioen wordt simpelweg niet opgemerkt en daardoor niet afgedekt.

⁷ "Conversie als default, goed idee of niet"; PensioenAdvies; augustus 2018.

Zie: https://www.themispensioen.nl/fileadmin/user_upload/201808-ConvertieAlsDefault-RS.pdf

Veelal worden in dat geval voor cliënten de benodigde financiële maatregelen *niet* getroffen, zoals het (laten) afsluiten van een overlijdensrisicoverzekering op het leven van de alimentatieplichtige door de alimentatiegerechtigde als premiebetaler en begunstigde. Samen met de verzameling van te verevenen of te converteren nabestaandenpensioen op opbouwbasis, kan een vooroverlijden van de ex-partner leiden tot een grote financiële impact voor de gerechtigde van kinder- en partneralimentatie.

Praktijkervaringen van onze scheidingspecialisten: Wvps en pensioentoelichting

De ervaringen van de leden uit de Kring, voortkomend uit onze interviews, is dat de toepassing van de Wvps relatief eenvoudig kan worden uitgelegd aan onze cliënten. In beknopte vorm wordt toegelicht dat het tijdens het huwelijk opgebouwde pensioen (al dan niet over en weer) voor de helft toekomt aan de andere ex-partner en dat de overige pensioenen, zoals die voor nabestaanden en de arbeidsongeschikte deelnemer, geheel verknocht zijn. Eveneens is voor ons goed uitlegbaar dat de huidige wet goed aansluit op de verzorgingsgedachte bij ouderdom en bij vooroverlijden van de deelnemer, indien en voor zover er sprake is van een opgebouwd ouderdoms- en nabestaandenpensioen. De meeste van onze cliënten beschouwen (elkaars) pensioen dan ook als een aanvullende -doch meer zekere- toekomstvoorziening dan de AOW. Eventuele nuances zoals (grote) leeftijdsverschillen tussen ex-partners en de al dan niet behoefte aan financiële planning worden eveneens besproken.

Het fiscale regime van loonheffing waar pensioenuitkeringen behoren tot uitgesteld loon⁸ wordt door veel cliënten eveneens goed begrepen omdat deze een soortgelijke heffing kent zoals lijfrenteverzekeringen en AOW in de inkomstenbelasting⁹. In het wetsartikel waar de AOW-uitkering genoemd wordt, wordt zelfs de partneralimentatie genoemd als "aangewezen periodieke uitkering op grond van familierecht". De clustering van al deze aanspraken en uitkeringen in de inkomstenbelasting is niet zonder reden.

In aanvulling op de dienstverlening (de zogenoemde nazorgfase) wordt door de meeste leden van de Kring tijdens de ondertekening van het scheidingsconvenant of bij het uitvoeren van de scheidingsbeschikking, direct aan cliënten gevraagd het "Mededelingsformulier in verband met verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding" in te vullen en/of te ondertekenen. Dit zodat direct melding gedaan kan worden bij de pensioenuitvoerder en voorkomen wordt dat een vereveningsgerechtigde buiten de tweejaarstermijn valt met als gevolg dat het pensioen 'later gevorderd moet worden bij de ex-partner'. Wij onderschrijven daarmee de noodzaak dat, juist door de beperkte informatievoorziening en informatie-inwinning, dit in de nieuwe wet ondervangen kan worden met een default.

Overigens huldigt de Kring het standpunt dat, tegelijk met de invoering van de nieuwe wetgeving op dit vlak, een meewerkverplichting voor pensioenuitvoerders tot verevening of conversie zou moeten gelden voor zowel oude als nieuwe gevallen als door één of beide ex-partners aangetoond kan worden dat hierover instemming bestaat of een rechter hiertoe heeft besloten. De uitzondering is denkbaar, met een uiterste termijn voor het vereveningsverzoek van één jaar voor de pensioendatum, indien en voor zover het pensioen nog niet tot uitkering is gekomen. Hiermee kan voor de huidige populatie (gewezen) deelnemers en ex-partners alsnog het pensioen met terugwerkende kracht verevend of geconverteerd worden zoals het bedoeld is in het scheidingsconvenant of de scheidingsbeschikking. De nadelen van de vroegere tweejaarstermijn voor (nog) niet verevende of geconverteerde pensioenen worden daarmee ook opgelost. Aanzienlijk meer dan de in het wetsvoorstel genoemde 'financiële onafhankelijkheid', hechten ex-partners waarde aan de civiel-juridische borging van het te verevenen en te verkrijgen pensioen als dit onverhoopt niet binnen de wettelijke termijn is gemeld bij de pensioenuitvoerder. Door een opname van deze verplichting in de wet, hoeft de ex-partner niet jaren later voor de uitkering aan te kloppen bij de (gewezen) deelnemer en hoeft de (gewezen) deelnemer en diens ex-partner in de toekomst, ieder belastingjaar opnieuw, de pensioenuitkering niet meer te verrekenen via hun aangiften inkomstenbelasting.

⁸ Zie artikel 10, lid 2 Wet op de loonbelasting 1964.

⁹ Zie artikel 3.100 en 3.101 Wet inkomstenbelasting 2001.

Praktijkervaringen van onze scheidingspecialisten: conversie

De pensioenconversie behoort, conform de Wvps¹⁰, eveneens tot een mogelijkheid om bij (echt)scheiding te komen. Het aantal ex-partners dat samen kiest voor een conversie komt tot op heden beperkt voor (onze schatting is nu ca. 5% gemiddeld) in onze scheidingspraktijk. Sommige scheidingspecialisten binnen onze vereniging hebben aangegeven dat inmiddels een merendeel van hun cliënten kiest voor conversie nadat zij hierover actief geïnformeerd en geadviseerd zijn. In het begin van de jaren '90 verwachtte de wetgever overigens dat ook conversie 'een vlucht zou nemen'¹¹, maar waarbij conversie uiteindelijk niet gekozen werd als 'de standaard' in de toenmalige nieuwe wetgeving. De Kring verwacht echter een toename naarmate de voordelen van conversie actief besproken worden door scheidingspecialisten die deze advieskracht ook 'willen benutten'. De Kring herkent het signaal dat de groep scheidingspecialisten, zoals scheidingsadvocaten en mediators die weinig of geen affiliatie hebben met pensioenadvisering, conversie van pensioen niet of nauwelijks als optie naar voren brengen.

Opmerkingen over het wetsvoorstel

Ter completering hebben wij de volgende opmerkingen over het wetsartikel:

- In artikel 3 lid 1 wordt een verwerkingstermijn gesteld van 6 maanden na het tijdstip van scheiding. Een uitvoerder zal moeten beseffen dat bij zogenoemde conflictscheidingen in de meeste gevallen de scheidingsuitspraak (inclusief het al dan niet vaststellen van voorlopige voorzieningen) tot soms jaren vooraf gaat aan de feitelijke behandeling van het pensioenhoofdstuk. Als in een later stadium een (hogere) rechter een beschikking afgeeft met al dan niet onderling overeengekomen en afwijkende pensioenafspraken dan dienen ook deze bepalingen nagekomen te kunnen worden. In het huidige wetsvoorstel is die weg afgesloten.
- In artikel 4 lid 2 wordt het partnerpensioen, congruent aan het ouderdompensioen, ook voor de helft afgesplitst tijdens de periode van een huwelijk of partnerschap. Dit gaat volgens ons rechtsreeks in tegen de verzorgingsgedachte van pensioen dat juist een risico op vooroverlijden moet afdekken. Verderop bij een van de aanbevelingen komen wij hierop uitgebreid terug.
- Artikel 7 van het wetsvoorstel beperkt de mogelijkheden om de afwijkende afspraak af te dwingen bij de pensioenuitvoerder terwijl één of beide ex-partners op dit proces geen of zeer beperkte invloed hebben. Te denken valt aan bijvoorbeeld het niet (tijdig) willen overleggen van de pensioenoverzichten. Het wetsvoorstel zou ons inziens de instemmingsverklaring in lid 3 van dit artikel dus moeten schrappen en ruimte moeten bieden aan de veelal onbeïnvloedbare doorlooptijd van een (echt)scheiding. Een en ander conform de eerste bullet.
- Het huidige wetsvoorstel gaat ervan uit dat samenwoners niet betrokken worden in de nieuwe Wvps 2021. Het aantal ongehuwd samenwonenden neemt volgens het CBS¹² de laatste 20 jaar in alle leeftijdsklassen echter toe ten opzichte van gehuwden en geregistreerd partners. Uit het cliëntenbestand van de leden van de Kring blijkt dat steeds meer ex-partners bij hun scheiding ook één of meer minderjarige kinderen hebben. Net zoals ook bij deze doelgroep een kinderalimentatieberekening en een ouderschapsplan nodig is, moet ook de keuze voorgelegd en uitgevoerd kunnen worden voor een verdeling van ouderdompensioen en het eventueel afsplitsen van een partnerpensioen. Wij pleiten ervoor om samenwoners, indien zij dat middels een onderhandse of notariële overeenkomst wensen, voor de nieuwe wet gelijk te (laten) behandelen.
- Zoals ook door andere scheidingsprofessionals is opgemerkt, pleiten wij ervoor dat alle regels over bijzonder partnerpensioen en de verdeling van ouderdompensioen samengepakt worden in één wet. Wij zien tevens geen toegevoegde waarde in het handhaven van verschillende definities en begrippen die niet alleen verwarrend zijn voor scheidingsprofessionals en cliënten maar soms ook tot ongelijke behandeling of een foutieve interpretatie kunnen leiden.

¹⁰ Zie artikel 5, lid 1 Wvps.

¹¹ Kamerstukken II 1990/91, 21 893, nr. 3, paragraaf 4.4.

¹² Zie: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/18/twintigers-en-dertigers-trouwen-minder>.

Zoals wij reeds opmerkten bij onze algemene reactie onderschrijft de Kring de hoofdlijnen van dit wetsvoorstel grotendeels niet. Ook de beantwoording van de vragen uit het Integraal Afwegingskader (IAK) vinden wij niet representatief. Voor wat betreft het wetsvoorstel is het de Kring een doorn in het oog dat verondersteld wordt dat de economische gelijkheid en zelfstandigheid van met name de gescheiden vrouw een feit is. Verderop in dit document geven we aan dat het koopkrachtverlies bij met name gescheiden vrouwen tot wel tien keer groter is dan dat bij een gescheiden man. Ondanks deze inkomensstatistieken wordt in het wetsvoorstel ongenadig hard gesneden in de toedeling van het bijzonder partnerpensioen. Ook wordt geen oplossing geboden of systematiek aangereikt voor het adequaat kunnen berekenen van een geconverteerd ouderdompensioen dat rekening houdt met een partnerpensioen voor beschikbare premieregelingen.

Bij de hierna volgende aanbevelingen, die in feite verbetersuggesties zijn, proberen we beide ministeries gevoel en richting te geven bij de totstandkoming van een door alle partijen gedragen nieuwe wet middels uitgebreide toelichtingen en enkele voorbeelden.

Onze aanbevelingen

Aanbeveling 1:

Conversie van het ouderdomspensioen als default; bijzonder partnerpensioen blijft buiten de conversie

Onze verwachting is dat als conversie de 'default' wordt, dit ook de scheidingspecialisten die geen affiniteit hebben met pensioen, zal dwingen zich te moeten verdiepen in de mogelijkheden, effecten en risico's van conversie. Als direct gevolg daarvan zullen scheidingscliënten daardoor eerder tot het besef komen dat conversie goed kan passen op de persoonlijke financiële planning en dat vooral op een eigen pensioendatum dit pensioen genoten kan worden. Samen met haar kringleden, te weten Van Woerden en Martens, deelt de Kring het standpunt dat bij een standaardconversie *niet* het nabestaandenpensioen omgezet wordt naar een zelfstandig recht op ouderdomspensioen. Naast het feit dat de eventuele actuariële waarde zeer beperkt is -en daardoor weinig zal opleveren voor uitruil in ouderdomspensioen- zal het wegvallen voor een dergelijk pensioen tot catastrofale gevolgen kunnen leiden voor ex-partners die in meer of mindere mate afhankelijke zijn van kinder- en partneralimentatie. Het zijn juist de lage en middeninkomens met een traditioneel inkomensprofiel die, bij vooroverlijden van de meestverdienende ex-partner, financieel hard geraakt zullen worden.

Bovendien pakt het huidige wetsvoorstel op dit punt zeer slecht uit voor vrouwen. Zoals hiervoor genoemd verdienen in veruit de meeste gevallen vrouwen minder dan mannen. Vrouwen ontvangen meestal de kinder- en of partneralimentatie (zij verzorgen ook meestal de kinderen) die bij het overlijden van de ex-man zal komen te vervallen. In het eerdergenoemde artikel van Van Woerden en Martens werd al aangegeven dat er veel praktische problemen bestaan om een alimentatieverzekering af te sluiten. Dit is het geval omdat voor het sluiten van alimentatieverzekering en het compenseren van de te betalen premie duidelijke afspraken tussen ex-partners nodig zijn. Dit kan alleen tot stand komen bij een overlegscheiding omdat van de (gewezen) deelnemer actieve medewerking aan een gezondheidskeuring verlangd wordt. Een eventueel gemis aan alimentatie of inkomen na het overlijden van de ex-partner kan in basis middels een partnerpensioen goedgeemaakt worden. Het bijzonder partnerpensioen is daarom essentieel voor in het bijzonder vrouwen. Het wezenpensioen is bovendien in de regel fors lager dan de kinderalimentatie. Het AG lijkt te stellen dat het wezenpensioen een afdoende vervanging is voor de ex-partner en de kinderen. Dat is echter volstrekt onjuist, leren wij uit onze behoefte- en draagkrachtberekeningen voor alimentaties.

Wij zijn absoluut vóór een standaardconversie van het ouderdomspensioen. Het bijzonder partnerpensioen is momenteel vaak al te laag. Wij zien geen enkele reden om dit wel standaard te betrekken in de standaardconversie.

In aanvulling op bovenstaande redenen is tevens van belang:

1. De waarde van een bijzonder partnerpensioen is in absolute zin dusdanig laag dat het wordt omgezet in een bijzonder laag ouderdomspensioen voor de ex-partner. Een mogelijke essentiële inkomensvoorziening bij overlijden wordt omgezet in een materieel gering ouderdomspensioen. In de regel zal naar onze mening en ervaring de nieuwe default nimmer dit grotere gat kunnen compenseren. Daarnaast wordt het kleine compensatievoordeel op een later moment, te weten pensionering, genoten terwijl de inkomensbehoefte harder nodig is in de eerste jaren ná (echt)scheiding totdat de financiële afhankelijkheid afneemt van de alimentatiegerechtigde.
2. Conversie is, volgens de pensioenuitvoerders althans, administratief niet terug te draaien. Wij zien juridische en operationele issues met (gewezen) deelnemers als het partnerpensioen automatisch wordt geconverteerd in ouderdomspensioen en ex-partners dit absoluut niet willen. Herstel hiervan is naar zeggen niet mogelijk. In geval van een (tussentijds) overlijden leidt dit tot claims die eenvoudig te voorkomen te zijn door het partnerpensioen niet te converteren.

Aanbeveling 2:

Waarde bijzonder partnerpensioen omzetten in tijdelijk partnerpensioen; bij voorkeur als default

De behoefte aan bijzonder partnerpensioen is met name groot tijdens de alimentatieperiode en tijdens de periode dat er nog kinderen zijn die moeten worden onderhouden. Een praktische oplossing zou kunnen zijn dat het bijzonder partnerpensioen niet levenslang hoeft te worden uitgekeerd, maar voor de duur waarbij het echt relevant is. De waarde van het levenslange bijzonder partnerpensioen zou bij (echt)scheiding omgezet kunnen worden in een tijdelijk partnerpensioen dat bijvoorbeeld eindigt op uiterlijk op de AOW-datum. Wij hebben van de pensioenuitvoerders begrepen dat dit uitvoerbaar is. Als Kring pleiten we ervoor om ook toekomstige partnerpensioenen op risicobasis op deze manier te behandelen in de nieuwe wet. Deze aanpassing leidt in feite tot een beperking van rechten bij het type opgebouwde partnerpensioenen maar zou voor het type partnerpensioenen die eerder alleen een risicodekking hadden, leiden tot een beperking van het vooroverlijdensrisico van de (gewezen) deelnemer.

Voorbeeld:

Bijna alle beschikbare premiereregelingen kennen een partnerpensioen op risicobasis bij overlijden vóór pensioendatum en een partnerpensioen dat daadwerkelijk wordt opgebouwd in geval van overlijden ná pensioendatum. Juist in deze situatie ontvangt de ex-partner geen bijzonder partnerpensioen, na de (echt)scheiding en het vooroverlijden vóór pensioendatum. Dit terwijl daar vaak wel behoefte aan is. Die inkomensbehoefte is na pensioendatum aanzienlijk kleiner. De kinderen zijn dan al vaak het huis uit én er wordt AOW ontvangen. Het partnerpensioen na pensioendatum kan in een dergelijke situatie uitgeruild worden in een (hoger) tijdelijk partnerpensioen vóór pensioendatum. Van de pensioenuitvoerders vernamen we dat dit uitvoerbaar is. Een dergelijke maatregel geeft de ex-partner meer financiële houvast om voor de kinderen te blijven verzorgen (of om bijvoorbeeld de kinderopvang adequaat te kunnen betalen) indien de alimentatieplichtige voortijdig komt te overlijden.

Aanbeveling 3:

De voorgestelde verdelingsmethodiek van het bijzonder partnerpensioen is te ingrijpend nadelig voor veel ex-partners en moet niet willen aansluiten bij het huwelijksvermogensrecht. De vaststelling van de hoogte van partnerpensioen zouden wij dus niet aanpassen.

Op pagina 22 van het conceptwetsvoorstel wordt aangegeven dat de standaardverdeling evenwichtiger kan. Dit zou bereikt kunnen worden door na een inkorting van de opbouwperiode waarover bijzonder partnerpensioen wordt berekend deze periode ook nog eens te halveren. Ons ontgaat volledig waarom het evenwichtiger zou zijn. Als het partnerpensioen slechts voor de helft toegekend wordt over de periode van het huwelijk of partnerschap dan leidt dit tot een nog groter gat in de nabestaandende dekking (ex-partner en kinderen). Dit gaat rechtsreeks in tegen de verzorgingsgedachte van pensioen. Met het badwater wordt tevens het kind weggegooid. De denkfout die hier gemaakt wordt, is dat partnerpensioen beschouwd wordt als een inkomensvoorziening, gelijk aan dat van een ouderdomspensioen, in plaats van een vangnet.

Wij geven een rekenvoorbeeld:

Een voorheen alleenstaande man bouwt vanaf zijn 25^e levensjaar ouderdoms- en partnerpensioen op waarvan de regeling bepaalt dat hij op 68 jarige leeftijd met pensioen kan, hij is 46 jaar, getrouwd met een vrouw die parttime werkt en hij heeft met haar twee jonge kinderen. In januari 2020 wordt de beschikking tot scheiding afgegeven, ingeschreven bij de BRP en is hij ruim 8 jaar getrouwd. Zijn ex-vrouw (die ook kinder- en misschien ook partneralimentatie ontvangt) krijgt uit hoofde van het wetsvoorstel dus 70% van 4 opbouwjaren (50% x 8 jaren) mee als partnerpensioen. Voorts worden maximaal 4 opbouwjaren als ouderdomspensioen meegegeven.

In geval van vooroverlijden van de ex-man, zou de vrouw volgens de huidige Wvps recht hebben op alle 21 opbouwjaren aan partnerpensioen voorafgaand aan de echtscheiding. Nu zijn dat slechts 4 jaren. Een terugval van de nabestaandende dekking van maar liefst 80% in de aanspraken.

Ofwel: naast de huidige situatie dat de meeste (echt)scheidingen tot gevolg hebben dat er per direct onvoldoende risicodekking van nabestaanden is, wordt dat effect door dit wetsvoorstel en met bovengenoemd rekenvoorbeeld enorm versterkt door nog eens 80% van de aanspraken op het partnerpensioen niet meer toe te (laten) kennen. De hamvraag is of de nieuwe rekenmethodiek voor de bepaling van bijzonder partnerpensioen een doel dient. Wij vinden van niet. De verzorgingsgedachte, bij vooroverlijden van de (gewezen) deelnemer wordt min of meer geheel teniet gedaan en de winst voor pensioenuitvoerder en premiebetaler is minimaal. Daarnaast zou, volgens het wetsvoorstel, ook een eventuele nieuwe partner van de (gewezen) deelnemer slechts aanspraak hebben op alleen het tijdens het huwelijk opgebouwde partnerpensioen. Het wetsvoorstel biedt dus ook geen remedie voor de vaak gehoorde opmerking dat de laatste partner het minste partnerpensioen krijgt. Het voorhuwelijkse dekkingsvoordeel van het bijzonder partnerpensioen valt immers aan niemand meer toe.

Op pagina 23 van het conceptwetsvoorstel wordt aangegeven dat een aanzienlijke inkomensteruggang (volgens het AG) zich niet vaak voordoet. Naar onze mening doet een vooroverlijden zich niet vaak voor, maar als deze toch plaatsheeft leidt dit de facto tot een forse inkomensterugval als er sprake is van alimentatie. Die inkomensterugval wordt nu deels opgevangen door het bijzonder partnerpensioen (dat wordt gesteld op pagina 24 bovenaan). Daarin worden juist argumenten aangehaald die aangeven dat het bijzonder partnerpensioen te laag is. Ons bevreemd het dat vervolgens deze argumentatie wordt gebruikt om dit standaard te converteren. Die voorgestelde conversie maakt het inkomenstekort juist groter.

Als het de bedoeling is om de tijdens het huwelijk opgebouwde pensioenwaarde bij helfte te verdelen, dan vragen wij ons af waarom niet gekozen is voor een volledig bijzonder partnerpensioen en hierdoor een wat lager te converteren ouderdomspensioen voor de ex-partner. Dat is in ieder geval evenwichtiger dan het huidige voorstel en beter passend op de inkomensbehoefte in de eerste jaren na een (echt)scheiding.

Aanvullend op de bovengenoemde financiële impact komen een tweetal juridische vragen bij ons op:

1. Zou de vrouw uit het bovengenoemde voorbeeld met een aanvankelijk recht op een volledig opgebouwd partnerpensioen kunnen stellen dat sprake is van een door de overheid gecreëerde rechtsongelijkheid door invoering van dit eventuele wetsvoorstel? Indien de man en vrouw in december gescheiden zouden zijn, zou de vrouw immers een aanzienlijk hoger bijzonder partnerpensioen toebedeeld krijgen.
2. Daarnaast heeft de vrouw gedurende haar huwelijk door onder andere toepassing van de Pensioenwet¹³ en een pensioenreglement een gerechtvaardigd vertrouwen gekregen dat zij aanspraak zou maken op een (bijzonder) partnerpensioen. In die optiek kunnen de opgebouwde partnerpensioenjaren beschouwd worden als een verworven recht.

Tenslotte geeft het conceptwetsvoorstel aan dat slechts de wijziging van de gemeenschap van goederen aanleiding is geweest om de periode waarover het bijzonder partnerpensioen te berekenen te herzien (pagina 18 derde alinea van het wetsvoorstel). Daarbij wordt over het hoofd gezien dat in de regel de komende (echt)scheidingen betrekking hebben op huwelijken partnerschappen zoals gesloten onder het oude huwelijksvermogensrecht van vóór 1 januari 2018. De voorgestelde wetgeving sluit daarmee niet aan qua doelgroep op het voor betrokkenen geldende huwelijksvermogensrecht. Als bijvoorbeeld een huwelijk dat is gesloten onder het oud regime van gemeenschap van goederen over 11 jaar in een (echt)scheiding zou uitmonden dan zou ook de nieuwe Wvps 2021 van toepassing zijn terwijl de ex-partners nimmer de intentie hadden het ouderdoms- en partnerpensioen als zodanig te verdelen.

¹³ Artikel 57 van de Pensioenwet.

Aanbeveling 4:

Houd de maatwerkmogelijkheden in stand

De huidige wetgeving voorziet in meer maatwerkmogelijkheden dan het liggende voorstel. Zo kan alleen een bijzonder partnerpensioen blijven bestaan in het huidige voorstel als wordt verevend en dus afwijkende afspraken worden gemaakt ten opzichte van de geldende nieuwe wetgeving. Dat is zeer onwenselijk en onbegrijpelijk. Bij een (echt)scheiding staat het belang van maar ook de continuïteit van een inkomen voor de achterblijvende ex-partner en de kinderen voorop. Voor hen zal het relevant zijn dat een inkomenspositie zoveel mogelijk in stand blijft. Een inkomen vanaf pensioendatum van één van de ouders is voor de ex-partner en de kinderen minder relevant. Bovendien stuit conversie van alleen het ouderdompensioen met daarbij een behoud van bijzonder partnerpensioen niet op uitvoeringsproblemen.

Op pagina 21 van het conceptwetsvoorstel is ook opgenomen dat bij een afwijkende verdeling voor het ouderdompensioen en het partnerpensioen een zelfde periode moet worden gekozen. Er staat: *“Voor een afwijkende periode geldt echter wel dat dit zowel voor het ouderdompensioen als voor het partnerpensioen dezelfde afwijkende periode moet zijn. Dit is uitvoeringstechnisch eenvoudiger. Mochten ex-partners bijvoorbeeld willen afspreken dat er wel voorhuwelijks partnerpensioen wordt verdeeld, maar geen voorhuwelijks ouderdompensioen, dan kan dit via de procentuele verdeling worden verrekend, om op die manier tot een zelfde uitkomst te komen.”*

Dit is een onnodig en voor de betrokkenen administratief belastend voorstel. Momenteel zijn alle administraties van pensioenuitvoerders erop ingericht om het partnerpensioen vast te stellen vanaf datum in dienst en, bij scheiding, het ouderdompensioen, te verdelen over de huwelijkse periode. Dit moet ook, zonder de voorgestelde ingewikkelde berekening, mogelijk blijven. Wij vinden het ook eigenaardig dat de methode die nu standaard geldt (en in overgrote meerderheid wordt toegepast) bij effectuering van dit wetsvoorstel alleen mogelijk wordt gemaakt door een (voor partijen) ingewikkelde berekening. Onnodig beperkend derhalve.

Aanbeveling 5:

Houd de verzorgingsgedachte, juist bij (echt)scheiding, zo volledig mogelijk in stand en geef het argument van de foutieve veronderstelling inzake economische zelfstandigheid van voornamelijk vrouwen, geen ruimte om pensioenwetgeving te veranderen

Het op een correcte en efficiënte manier verdelen van pensioen bij (echt)scheiding is een belangrijke, doch in de meeste gevallen, een eenmalige gebeurtenis voor ex-partners. Echter een besluit hieromtrent heeft met name financiële en fiscale gevolgen voor de lange termijn. In juridisch opzicht geeft het een financieel houvast voor de pensioengerechtigde bij het vooroverlijden van de ex-partner. In sommige gevallen is, voor de wat oudere ex-partners, een verevend ouderdompensioen (deels) al een substituut voor partneralimentatie.

Het huidige wetsvoorstel wil in onze optiek teveel de nadruk leggen op een koppeling of vergelijking met het nieuwe huwelijksvermogensrecht zoals dat vorig jaar in werking is getreden. Door de wet als zodanig in te kleden wordt de illusie gewekt dat deze congruentie zou leiden tot dezelfde mogelijkheden, resultaten of neveneffecten. Dat is in de fiscale, juridische en financiële optiek geenszins het geval. Ook is binnen het overleg met andere scheidingsprofessionals wel eens opgemerkt dat alle (echt)scheidende partners tweeverdieners zijn met of zonder een gelijk inkomen waardoor de zelfstandigheid min of meer via een wet opgelegd kan worden. Niets is minder waar. Uit een onderzoek van het CBS¹⁴ blijkt dat het *koopkrachtverlies* bij gescheiden vrouwen over een periode van 11 jaar (2004 t/m 2014) tussen de 20% en 30% beloopt, terwijl dat van de man pas sinds 2009 tot maximaal enkele procenten *koopkrachtverlies* beloopt. In tegenstelling tot wat menigeen zou denken, boekten mannen gemiddeld na hun scheiding zelfs een koopkrachtwinst.

¹⁴ “Trends in de financiële gevolgen van een echtscheiding voor man en vrouw”; CBS – Socio-economische trends; 2017.

In aansluiting op de eerdere vergelijking van pensioen met huwelijksvermogensrecht merken wij op dat, in beginsel, pensioen 'als begrip' ver weg moet blijven van het thema huwelijksvermogen. In civiel-juridische zin is de wet daar duidelijk over¹⁵ en ook in fiscale zin behoort pensioen in eerste instantie tot uitgesteld loon. Als bij ex-partners, waarvan een overgrote meerderheid het pensioen als een zuivere oudedagsvoorziening ziet, de indruk gewekt wordt dat dit aansluit op of gerelateerd is aan het nieuwe huwelijksgoederenrecht, kan dit leiden tot een verkeerd beeld van de oudedagsvoorziening. Ten eerste omdat pensioen bezwaard is met een fiscale claim, ten tweede omdat afkoop van pensioen simpelweg verboden is. Slechts indien hierover zeer nauwgezet en specifiek geadviseerd wordt, kan pensioenverrekening plaatshebben. Echter in de zeer uitzonderlijke gevallen zullen de liquide middelen aanwezig moeten zijn om óf de verrekening te kunnen betalen óf de belastingclaim ineens.

In artikel 61, zevende lid en tiende lid, Pensioenwet wordt bij een reguliere uitdiensttreding wel ouderdomspensioen uitgeruild voor partnerpensioen, tenzij ex-partners anders willen. Daar heeft het parlement in 2011 nog expliciet (en unaniem) gekozen voor de verzorgingsgedachte en dit uitgebreid beargumenteerd. Dit wetsartikel werkt uitstekend in de praktijk.

Aanbeveling 6:

Zorg voor meer pensioenkennis en pensioenknowhow bij 'non-financials' zoals bijvoorbeeld advocaten, notarissen en mediators met vooral softskills, bijvoorbeeld met een pensioenplan.

Tijdens de onderlinge overleggen met andere scheidingsprofessionals over dit wetsvoorstel, is gesproken over het eventueel verplicht stellen van een pensioenplan. Met dit plan zouden ex-partners meer bewust gemaakt moeten worden over de mogelijkheden, te nemen besluiten en de gevolgen van pensioenverdeling bij scheiding. Een parallel werd getrokken met het zogenoemde ouderschapsplan waarbij de verplichtstelling ervan reeds in 2009 is geregeld in een wet¹⁶. Als Kring herkennen we de soms zeer matige pensioenkennis van bepaalde scheidingsprofessionals. Het onderzoek van Motivaction onderschrijft dit en wij zien de resultaten hiervan ook terug in notities, (concept-)convenanten, (concept-)verzoek- en verweerschriften.

Pensioenberekeningen worden in dat geval zelden gemaakt en besluiten om al dan niet te verevenen, te verrekenen of te converteren zijn dan veelal genomen op basis van aannames en onvolledige of oude pensioenoverzichten en pensioenreglementen. Zo wordt stevast bij veel advocaten- maar ook scheidingskantoren het beleid gevoerd dat het standaardadvies van verevening gegeven moet worden, zonder alle pensioenfeiten te kennen. Een doorn in het oog van financieel planners als blijkt dat bijvoorbeeld de pensioendatum van beide ex-partners soms ver uit elkaar liggen of al dan niet sprake is van indexatie van pensioenen.

Slechts in zeer specifieke gevallen zoals bij een (echt)scheidende ondernemer of een zeer kostbare of complexe pensioenregeling wordt bij (echt)scheiding een specialist ingeschakeld. Dat is op zijn zachtst gezegd vreemd te noemen want een pensioenaanspraak van 'slechts' € 14.000,- bruto per jaar vertegenwoordigt al gauw enkele honderdduizenden euro's aan pensioenkapitaal. Cliënten en adviseurs zijn vaak niet bekend met de achterliggende pensioenverplichting. In sommige gevallen belooft de waarde van een pensioenkapitaal in de miljoenen, waarbij het juist niet waarderen, verevenen of converteren een enorm pensioenverlies kan opleveren voor één van beide ex-partners.

¹⁵ Zie artikel 1:94, lid 2, sub b BW

¹⁶ Zie hiervoor de "Wet Bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding" zoals deze is ingegaan op 1 maart 2009.

Als Kring staan we absoluut achter een bevorderingsbeleid om te komen tot een betere en meer deskundige begeleiding van ex-partners bij het maken van pensioenkeuzes bij (echt)scheiding. Een pensioenplan kan daarbij zeker helpen maar is slechts één van de instrumenten. Om de pensioenkennis goed over te kunnen brengen op ex-partners, ligt de verantwoordelijkheid echter primair bij de scheidingsprofessionals zélf die bereid gevonden moeten worden hun kennishiaat en/of zelfoverschatting onder ogen te zien. Vervolgens zou de overheid de scheidingsprofessionals middels een bepaalde checklist of pensioenplan indirect kunnen dwingen de nodige toetsingen en controles te (laten) doen door ex-partners hierover te informeren. De vormvereisten en controlepunten van een pensioenplan moeten zodanig geformuleerd zijn dat een scheidingsprofessional gedwongen wordt alle punten na te lopen.

Aanbeveling 7:

Hanteer uniforme rekenregels voor alle pensioensoorten en in het bijzonder beschikbare premiereregelingen

De huidige wet kent ons inziens een aantal tekortkomingen ten aanzien beschikbare premiereregelingen en andere pensioensoorten, anders dan voor uitkeringsovereenkomsten. Eén ervan betreft de vaststelling van de rendementen over de huwelijkse periode. De vaststelling van de rendementen over de huwelijkse periode is lastig in geval de opbouw over een langere periode heeft plaatsgevonden dan het huwelijk. Vaak wordt aangegeven dat dan het aantal units op huwelijksdatum moet worden vergeleken met het aantal beleggingsunits op scheidingsdatum. Dat uitgangspunt is wellicht logisch (mits rekening wordt gehouden met dividend op die units), maar in de praktijk zit een deelnemer zelden in dezelfde fondsen of assets bij huwelijk als op de datum van scheiding. Moet men dan toch uitgaan van de koersen alsof dezelfde units nog van toepassing waren of moet op een of andere manier worden nagegaan hoe de oude units zijn omgezet in nieuwe en hier expliciet rekening mee houden?

De wet schrijft niet voor hoe pensioenuitvoerders hiermee moeten omgaan en daar is wel behoefte aan bij scheidingsprofessionals als zowel hun cliënten. Het AG heeft een onderzoek uitgebracht waarin wordt stilgestaan bij verschillende rekenmethoden. Zij geven daarin inzicht in de (geprojecteerde) uitkomsten van vijf rekenmethoden bij premieovereenkomsten. Zij geven hierbij terecht aan dat in feite het saldo dat daadwerkelijk gevormd is uit de premies die tijdens het huwelijk zijn betaald (minus het bijzonder partnerpensioen) moeten worden verevend (of geconverteerd). Het ministerie van SZW schrijft in maart 2018 dat zij met het AG en de sector wil bezien of de door het AG opgestelde rekenregels voor de hele sector bruikbaar zijn. Omdat het AG niet kiest voor één specifieke rekenmethode voor enerzijds de afsplitsing van het bijzonder partnerpensioen en anderzijds de rekenmethodiek voor de exacte toedeling van het opgebouwde kapitaal tijdens het huwelijk, hadden wij bij deze consultatie gemaakte keuzes als inbreng verwacht. Deze ontbreken nu, waardoor ons inziens een belangrijk -doch heikel punt- in de toekomst alsnog aan de branchebetrokkenen voorgelegd zou moeten worden.

Kijkend naar de alsmaar toenemende populariteit van beschikbare premiereregelingen en het huidige regeerakkoord, wordt ingezet op een nieuw pensioenstelsel dat juist de beschikbare premiereregeling als pensioensoort ruim baan geeft. Daarmee is de tijd rijp om niet alleen de verschillende rekenmethodieken te (laten) onderzoeken en te introduceren die direct te maken hebben met dit wetsvoorstel. Maar ook om nu eens de voor- en nadelen van de rekenregels omtrent de beschikbare premiereregeling onder de loep te nemen zodat lessen getrokken kunnen worden bij de vaststelling van -bij voorkeur- één nieuwe uniforme methodiek.

Ten slotte

Wij beseffen terdege dat het (door)ontwikkelen van wetgeving erg lastig is. Los van het feit dat het bereiken van consensus een moeizaam traject kan zijn, maakt de bijzondere combinatie van (echt)scheiding én pensioen als zijnde een persoonlijk en ook zakelijk onderwerp, dit een extreem lastig vraagstuk. Omdat we als Kring te maken hebben met praktische uitdagingen bij cliënten maar ook een vereniging zijn met een multidisciplinaire kijk op issues, zijn we graag bereid tot nader overleg hierover.

De Kring is er absoluut van overtuigd dat een modernisering van de huidige wet op basis van de gezamenlijke kennis, op een praktische en voor ex-partners rechtvaardige wijze geïmplementeerd moet kunnen worden. Daarom zijn we altijd graag bereid tot nader overleg hierover.

Mede namens de Kring, met vriendelijke groet,

Kring van Scheidingspecialisten

Wergroep Pensioen en (echt)scheiding

Scott Martens RPA CFE

drs. Robbert van Woerden FFP CFP

mr. Rob Welling